

Dějiny kostela, fary a hřbitova

Dějiny farního kostela ve Vnorovech

První písemná zmínka o kostele ve Vnorovech pochází z roku 1378, kdy majitel veselského panství Albert ze Šternberka - Lukova pojistil své manželce Anežce věno na statku vnorovském a vyhradil si pouze právo nad kostelem vnorovským. Již v té době se tu nacházela řádná duchovní správa s kostelem a řádným patronátem. Dále se o kostele dovídáme jen z příležitostných zpráv.

V době, kdy husitské hnutí našlo v zdejších kraji mnoho příznivců, se dovídáme o kněžích, kteří pro rozšiřování učení Husova byli předvoláni biskupem Janem Železným do Litomyšle. Byl mezi nimi i vnorovský kněz Martin. R. 1450 je jmenován jakýsi kněz Blažko, farářem vnorovským, jenž se však r. 1453 fary vzdal a následoval ho jistý kněz Jiří z Veselí. Roku 1594 je vzpomínán vnorovský farář Blažej jenž byl přesazen na faru do Petrova. V době, kdy byl kostel pod správou církve česko-bratrské, vložil kněz této církve Pavel Urbanides do makovice dřevěné věže vnorovského kostela (kostel byl ale z tvrdého materiálu), která se toho roku 1914 stavěla, zápisy událostí z let 1600 - 1627.

Další zprávy o vnorovském kostele máme od veselského faráře Antonína Kromera (1750 - 1783), kdy v jeho "Notála Parochiam Wesseliemsem concernatia" píše: R. 1638 nastoupil Fr. L. B. di Primi, pán na Veselí a Ražci. V té době, r. 1627 byl filiální kostel znorovský surovým vpádem Turků zrušen a i se zvonicí vypálen se vším vybavením a obrazy. Kostel zůstal proto opuštěn a znesvěcen až do r. 1642 ale i když v celé oblasti Znorov zůstaly dvě chatrče, přece vyburcováni morem, jak mohli s velkou starostlivostí kostel obnovili, jsouce si vědomi, k čemu bylo toto místo určeno. Jak vyplývá z předchozích řádků, kostel nevyhořel celý, nýbrž asi jen dřevěná věž, střecha, stropy a vnitřek kostela. Holé zdi zůstaly.

Dále se v uvedených "Notála" píše: "V tomto roce, totiž 1642 Bůh přece jenom povzbudil mnoho dobrých a vznešených mužů, kteří napomenuti morovou metlou pozvedli svá srdce i myslí k Bohu a rozhodli se i v této všeobecné bídě kostel opravit. My konšelé a přísežní, ustanoveni Bohem, ustavili jsme se posbírat peněžní příspěvky, velkodušně každý podle svých možností, vzepřítí se nemohoucnosti a kostel opravit, s maximální rozhodností a jednotou, jak to ani jinak není možné. Rozhodli jsme se věnovat tomuto kostelu i veškerou odbornou péči, obstarat šindele a hatě a shromáždit během času.

Konšelé Daniel Brodský, Jan Studený, Jiří Krajíček, Petr Přerovský, Jiří Blašák, určení k tomu fojtem nejvznešenějšího pána Fr. de Primi pána na Veselí a Ražci. R. 1642.

Se zničením kostela vnorovského zanikla současně i duchovní správa, která ani po opravě kostela nebyla obnovena a farnost vnorovská připadla pod duchovní správu veselského faráře, čímž se vnorovský kostel stal kostelem filiálním. Veselským knězem, spravujícím i Vnorovy se stal Václav Kostálius (Košťál?) o kterém se v r. 1630 píše v panském urbáři toto: " .. kterýžto kněz v pondělí svatodušní z města na kočárku jel domů, maje pacholka zlobivého, k tomuž koně plaché jsouce pomrštěné, z mostu do vody skočili a toho kněze utopili. Tyto události se dály v době náboženských změn. Strážnické i veselské panství přešlo opět do rukou katolíků, kteří se snažili přesvědčit lid na svou víru, stejně jako dříve nekatolictví páni prosazovali bratrství a luterství.

O tom jak byl vnorovský kostel opraven, lze posoudit i z popisu z roku 1673 "Matriky" kostela veselského faráře Vavřince Laniho (1666 - 1679).

R. 1673: "Kostel je neposvěcený, byl kdysi kostelem farním, je nepřilíš prostraný, kůr je klenutý, relikviář dřevěný, dlažba úhledná, věnovaný sv. Alžběte vdově. Má dva vchody, dobrá okna a pouze dva oltáře. Hlavní sv. Alžběty, boční oltář na epistolní straně, chudý a jednoduchý není zasvěcen nikomu. Není zde svatostánek ani křtitelnice, protože zde nesídlí

farář. Kostel je pokryt šindelem, jak jej pokryli vnorovští a liděřovští farníci, kteří patřili k panství strážnickému. Má jeden stříbrný kalich pozlacený, 2 casule, 1 albu, 1 římský misal, 1 matriku, 1 korouhev, 2 zvony, které visí na dřevěné zvoničce na hřbitově, oddělené od kostela. Hřbitov není celý uzavřený, je na vršíčku (pahorku), v jehož samotném středu je kostel a tady se pohřbívají zemřelí ze všech tří vesnic (Vnorovy, Liděřovice, Zarazice). Klíče od kostela a příslušenství opatruje strážce, který je přísežný. Kostel nic nevynáší, mimo almužnu, kterou vybírá hospodář kostela a používá podle rady veselského faráře či inspektora. Kostel totiž již spravuje farář veselský jako filiální.

Svého času patřily ke kostelu vnorovskému i Žeraviny a Kozojídky. Dokládá to zápis ve zmíněné veselské "Matrice", kde se roku 1691 o vnorovském kostele píše: Fara zůstala opuštěná. Mimo to patřily ke kostelu vnorovskému osady z panství ostrožského - Kozojídky a Žeraviny a teprve později byly přičleněny ke kostelu v Hroznové Lhotě.

Farnost vnorovská tak zůstala bez kněze asi 100 let. A přesto, že měla svůj vlastní kostel i hřbitov, chodili Vnorovjané obyčejně do kostela do Veselí, i když i doma se některé bohoslužby odbývaly, např. pohřby. S přibývajícím obyvatelstvem narůstala i snaha o obnovení duchovní správy. Posílali žádosti na nejvyšší místa s prosbou o udělení duchovního správce. Výsledkem bylo, že dosáhli alespoň toho, že ještě za veselského děkana Fr. Třtiny r. 1730 byl do Vnorov ustanoven kaplan. Vnorovjané však usilovali o úplné odtržení od kostela veselského, a proto posílali dále všemožné žádosti úřadům světským i církevním. Ti jim místo toho paradoxně uložili odvádět veselskému faráři dvojnásobný desátek. A tak se obrátili na samotného císaře Karla VI. Úplné samostatnosti sice nedosáhli, přesto docílili trvalého dosazení kněze na vnorovskou faru. Ten byl ale podřízen veselskému faráři a od něho také udržovaný. Jak z dokumentů vyplývá, císař toto rozhodnutí vydal 20. listopadu 1730. Gubernium o tom uvědomilo krajského hejtmana v Uh. Hradišti r. 1731 a dle rozhodnutí biskupské konzistoře v Olomouci ze dne 13. srpna 1731 byl za prvního kněze ustanoven Ignác Dalbert. Vnorovští farníci pro něj r. 1731 postavili faru z vepřovic (hlíny a kamení) nákladem asi 600 zl.

Duchovní správa začala dnem 1. února 1732. První svatba je zapsána takto: Dne 1. května sezdáni: Václav Sedlařík, vdovec a Kateřina, vdova po zemřelém Janu Čajkovi, oba ze Vnorov. Oddávající Ignác Dalbert. Svědkové: Matouš Slezáček, obyvatelé Vnorov. První úmrtí: 22. února 1732 - Marie Kroupová, tulačka, sestra Jiřího Chytila, občana Liděřovic, odevzdala duši Bohu ve stáří 40ti let. Její tělo pohřbeno 24. února.

Snahou všech bylo, co nejlépe upravit i vnitřek kostela. Toho se zvláště ujal baron Chorinský. R. 1750 popisuje vnorovský kostel veselský farář Antonín Kromer takto:

"Zdi boční jsou pevné, z dobrého materiálu, střecha byla kryta taškami, v čelní straně jediná věž, v níž jsou tři zvony, nejstarší vážil 15 centů, druhý 10 centů a nejmenší 50 liber. První má nápis: Budiž jméno Páně pochváleno 1687. Na druhém je letopočet 1633. Třetí má nápis: Svatá Maria oroduj za nás. V Brně 1733. Sakristie je na straně epištolní. Kazatelna je rovněž umístěna na epištolní straně od otců Piaristů ze Strážnice, když ji znovu obnovili. Křtitelnice je z mramoru, s malou stříbrnou miskou. Kostel tento byl vysvěcen biskupem Arnoštem Jakubem z Lindensteinu r. 1741. A patrně to způsobilo, že při zhotovení nového typáře byly radlice a vinařský nůž vyměněny v pečetním znamení za postavu patronky nového kostela. Hlavní oltář zasvěcen sv. Alžbětě. Na epištolní straně je kaplička, zasvěcená 14 pomocníkům, ale neposvěcená. Chór je obehnán zdí a prozíravě umístěný. Dlažba kostela je kamenná, v presbytáři prkenná (z desek). Hřbitov je kolem kostela obehnán zdí, márnice je z dobrého materiálu. Oproti popisu z r. 1673 byl nyní v lepším stavu".

R. 1737 byl kostel prodloužen a věž přistavěna nákladem 330 zl. od farníků a asi také s přispěním barona Fr. Chorinského.

Dne 11. září 1741 koncekroval starý chrám ve Vnorovech olomoucký biskup Jakub Arnošt z Lichtensteina.

R. 1767 přistavena na evangelní straně nevelká kaple nákladem obce vnorovské a pomocí Šimona Krämera, mlynáře na Hatích (otce lokála p. Tomáše Krämera), který věnoval i oltářní obraz sv. Šebestiána a 14 pomocníků. Proto byla tato kaple nazývána "mlynářská".

R. 1784 staly se Vnorovy samostatnou kurácií.

R. 1788 z té doby pochází staré varhany. Zhotoveny byly v Králíkách (Čechy) varhanářem Kašparem Weltzelem.

R. 1789 nastoupil první kooperátor P. Ferd. Bílý.

R. 1805 byla stará fara opravena a o něco rozšířena.

R. 1806 připomíná se mezi paramenty i kožená kasule (ornát - svrchní zdobené roucho).

R. 1810 opravil a posvětil varhany eskarthusián P. Bruno, tč. zámecký kaplan u hraběte Chorinského.

R. 1824 komtesy z Veselí věnovaly našemu kostelu novou albu a jiné předměty (alba - bílý dlouhý liturgický šat kněze - pod rouchem).

R. 1848 dosavadní vnorovská kurácie povýšena na faru.

R. 1851 věnoval jakýsi Florián Gruss ze Vnorov nový oltářní obraz sv. Alžběty - malovaný akadem. malířem z Vídně.

R. 1872 byl kostel nákladem farníků a náboženské matice značně rozšířen o boční kapli na epištolní straně. Materiál k tomu vzat částečně ze staré školy, která stála naproti dnešní fary.

Starý kostel byl 13 sáhů dlouhý, 4 sáhy široký, celý klenutý. Hlavní oltář s obrazem sv. Alžběty (nachází se nyní na faře) byl dřevěný. Měl dále tři boční oltáře: v mlynářské kapli - Srdce P. Ježíše, P. Marie (dříve 14 sv. Pomocníků), v lodi na epištolní straně sv. Cyrila a Methoda (dříve sv. Antonína Paduánského), naproti P. Marie růžencové (dříve sv. Anny), jejíž obraz se dosud i v novém kostele nachází. Kazatelna stará, dřevěná, byla věnována z Piaristického kostela ve Strážnici. Ve velké kapli na epištolní straně, výhradně pro muže byl pouze velký dřevěný kříž.

Starý kostel přesto, že byl rozšířen, stále nepostačoval pro tak velký počet věřících, a tak se začalo uvažovat o stavbě nového, většího kostela. R. 1887 byla zřízena jednota, která si vzala na starost získat prostředky na stavbu nového chrámu.

Dne 30. dubna 1902 zavítali do Vnorov poprvé dva misionáři z tovaryšstva Ježíšova, prodleli zde celý týden a dne 7. 5. zase odjeli. Zanechali po sobě u kostela od severní strany misionářský kříž.

Bourání starého kostela

Poslední mše ve starém kostele byla sloužena 21. července 1908 o 5 hod. ráno. Po ní se nejsv. Svátost přenesla do školy, kde se potom po dobu stavby nového kostela bohoslužby odbývaly. Hned nato 13. července se začal kostel bourat. Při bourání se kromě již zmiňovaného náhrobního kamene našla ve zdivu i gotická hlavice (viz obrázek). Jelikož není nikde nejmenší zmínky o tom, že by se ve starém kostele či jinde v obci něco gotického nacházelo a skutečnost, že se pod dlažbou starého kostela nachází základy dřívějšího kostela, což by dosvědčovalo i nález bronzové rakve Apolonie z Vojslavic, je velmi pravděpodobné, že tato hlavice pochází z doby před rokem 1466 a byla následně použita jako stavební materiál. Mohlo by se snad jednat o ozdobu výklenku k uschování nejsv. Svátosti, které se ve starých kostelech stavěly. Asi do r. 1908 se na Zelený čtvrtěk přenášela nejsv. Svátost do výklenku ve zdi asi 70 cm vysokého, 35 cm širokého a 25 cm hlubokého za bočním oltářem P. Marie růžencové. Vzhledem k tomu, že se kolem kostela nacházel hřbitov, bylo při snižování

staveniště a při kopání základů vykopáno mnoho koster. Kosti byly vybrány jen, kde se kopalo, ostatní zůstalo netknuté. Několik vozů kostí bylo odvezeno na nynější hřbitov.

Stavba nového kostela

Jednání ohledně stavby nového kostela bylo vedeno několik let. R. 1887 založil horlivý vnorovský kaplan Jan Mikulka Jednotu sv. Alžběty na zbudování nového kostela. Činnost Jednoty zahájil nadšeným kázáním v pondělí velikonoční, kde posluchačům vyložil účel Jednoty a sliboval, že ukáže-li se dosti zájmu, může se snad za 50 let stavět nový kostel. A tak začal horlivý P. Mikulka s neúnavnou horlivostí získávat prostředky a vyřizovat vše potřebné ke stavbě po celé republice ale i v cizině. Sám přispěl na stavbu částkou 2000 K. Uplynulo nikoliv 50, ale jen 20 let a vnorovský farář František Zmeškal mohl přistoupit k uskutečnění toho, co si Vnorovjané předsevzali. Jednota sv. Alžběty přispěla 156000 K., Matice náboženská 23000 K.

Plány a nákresy ke stavbě zhotovil c.k. ing. Vlad. Tischer při místodržitelství v Brně. Sama stavba svěřena brněnskému staviteli Leopoldu Jungmanovi, stavbu řídil Fr. Olejník - polír zednický z Milovice u Bučovic. Základní kámen posvětil 3. května 1908 říšský poslanec a probošt Dr. Antonín Cyril Stojan z Kroměříže na prostranství před starým kostelem.

V srpnu se započaly kopat základy a začalo se stavět a k 6. prosinci 1908 byl vystavěn do úrovně. Na jaře 29. března 1909 byly opět zahájeny práce a už 16. května t.r. se dával kříž na věž a 6. června se táhly zvony na věž. Varhany byly posvěceny až 21. listopadu kdy se zároveň světil prapor voj. vysloužilců ve Vnorovech. Kostel byl slavnostně vysvěcen biskupem Karlem Visnarem 24. října 1909.

Staré dva zvony koupili radějovští pro jejich nově stavěný kostel za 600 K., varhany staré za 500 K., starý hlavní oltář bez obrazu darován do kaple v Malé Vrbce. Varhany zhotovili bratři Riegrové v Krnově, zvony lila firma Adolfa Hillera, vdova a syn z Brna, věžní hodiny sestrojila firma Moravůs z Brna, klempířské práce prováděl Jan Tichý z Brna, betonové klenutí Leschman a spol. Brno, cihly se dovážely z cihelny p. Redlicha z Hodonína, kámen z Tvarožné Lhoty, jen něco málo z Radějova, dlažba a křídlice z Poštorné ze závodu knížete Jana Liechtensteina, oltář dělala firma Bohuslava Mudrocha z Prahy, obrazy a křížovou cestu maloval Zigmund Rudl - akademický malíř z Prahy.

Svícný stály 1400 K., lampa věčného světla 500 K., lustry 560 K., obraz sv. Alžběty na hlavním oltáři 1600 K., který darovala panující hraběnka Kateřina Chorinská, koberce stály 500 K., monstrance 2000 K., kalich 600 K., křížová cesta 4400 K., různá kostelní roucha a prádlo kostelní 4500 K., jesličky 600 K. a nový Boží hrob 500 K., zábradlí hlav. oltáře 1000 K. Celkem vnitřní zařízení stálo 23760 K. Různí dobrodinci darovali na výzdobu tohoto kostela 4100 K. a občanská záložna na varhany 1500 K.

Nový kostel byl stavěn ve slohu barokním s prvky secese. Dlouhý je 45 m, široký 15 m (uprostřed kostela i 19 m). Věž je vysoká 51 m.

V presbytáři jsou 4 okna obyčejná a jedno slepé. Prostřední je malované (teď málo viditelné, neboť je zakrývá socha Boha Otce). Ostatní okna jsou s obrazy sv. Aloise, které věnoval P. Fr. Zmeškal, sv. Václava věnované od obou kostelníků - Josefa Gazárka a Josefa Vajdíka a sv. Bedřicha věnované Bedřichem Chorinským.

V lodi je 10 oken + 1 velké na kůru s obrazem sv. Rodiny, které zaplatila zdejší rolnická mlékárna. Okno ve výklenku na evangelní straně má obraz sv. Františky. Nad bočním vchodem je v okně obraz sv. Leopolda (věnoval stavitel Leopold Jungman).

Na hlavním oltáři je obraz sv. Alžběty - věnoval Bedřich Chorinský, po stranách oltáře jsou sochy sv. Cyrila a Metoděje. Ocelový svatostánek je barokní, v ohni zlacený. Na kazatelně je soška dobrého Pastýře a pak 4 sv. evangelistů.

V lodi na straně evangelní je oltář božského Srdce Páně. Po jeho stranách jsou sochy sv. Jana Nepomuckého a sv. Františka z Assisi. Pod hlavním obrazem menší obraz sv. Klimenta Hofbauera. Na straně epištolní jsou sochy sv. Josefa a sv. Anny. Křtitelnice na straně epištolní je mramorová s měděným příklopem. Vlevo od hlavního vchodu pod kůrem je kaple Lurdská s oltářem a sochou P. Marie Lurdské. V kapli bývá umístěn Boží hrob. Kaple má 2 okna s obrazy P. Marie a sv. Josefa. Ty zaplatil Josef Žampach t.č. starosta v Liděřovicích.

V úterý před Škaredou středou posvětil zdejší farář nový postní obraz "Kristus na kříži a stojící Magdaléna pod křížem" od akad. malíře Augusta Vlčka z Prahy za 720 K.

Za první světové války dne 14. března 1917 odebrali zřízcenci voj. komanda z věže kostela část zvonů k válečným účelům. Byly to zvony:

- 1. Panna Maria** - o váze 605 kg s nápisem kolem obrazu Panny Marie: „Panno Neposkvrněná - Máti naše vznešená - Pros za nás - Půjdem k tobě rádi každý čas.“ (odebrán 14.3. 1917)
- 2. Sv. Anna** - o váze 76 kg s nápisem: „Svatá Anno, voláme důvěrně k Tobě, dokud živí jsme i ve smrti době.“ (odebrán 19.3. 1917)
- 3. Božské Srdce Páně** - zvon sanktusový v malé věži 41 kg těžký - obraz Božské Srdce Páně a nápis - „Božské Srdce přemilého Ježíše - pamatuj nás, povzbuzuj nás, ať milujeme Tebe více a více.“ (odebrán 14.3. 1917)
- 4. Svatá Alžběta** - o váze 275 kg s obrazem sv. Alžběty a nápisem: „Patronka naše nejmilejší - přimlouvá se za nás u Trojice Nejsvětější.“ (odebrán 5.9. 1917)
- 5. Svatý Josef** - o váze 143 kg s obrazem sv. Josefa a nápisem: „Buď vždy u Krista - Tvá pomoc jistá - Josefe svatý - ctnostmi bohatý - vyzýváme Tebe - vypros nám nebe.“ (podařilo se jej zachránit)
- 6. Umíráček** - 22 kg, obraz Panny Marie, nápis: „Ora pro nobis“ Jediný zvon, použitý ze starého kostela, ulitý 1733. (odebrán 5.9. 1917)

Všechny zvony kromě umíráčku ulila v roce 1909 firma Ad. Hiller, vdova a syn v Brně. Zvon sv. Josef se podařilo před odebráním zachránit tím, že místo něj byl podstrčen malý umíráček.

Začátkem r. 1923 p. farář Rudolf Holub s konkurenčním výborem začal sjednávat s firmou Richard Herold v Chomutově ulití nových zvonů. Objednal je však sám, bez konkurenčního výboru a to tyto zvony:

- 1. Zvon sv. Alžběta** - s vyobrazením sv. Alžběty a s nápisem „Sv. Alžběto, patronko naše oroduj za nás. Mě zrodila vděčnost farníků ze Vnorov a Liděřovic 1923“ o váze 625 kg, průměr 98,90 cm, ladění - g.
- 2. Sv. P. Marie** - obraz Maria Immaculata, s nápisem: „Maria, opatruj farnost naši. Mě stvořila láska slováckých srdcí ku Matce Boží 1923“ o váze 368 kg, průměr 82,82 cm, ladění - b.
- 3. Sv. Cyril a Metoděj** - s obrazem sv. Cyrila a Metoděje a s nápisem: „Sv. apoštolové naši, nedejte zahynouti svým ctitelům 1923“ o váze 169 kg, průměr 65,62 cm, ladění - d.
- 4. Sv. Josef** - o váze 143 kg, průměr 62,50 cm, ladění - f.

Kostelní výbor zvony objednal u jmenované firmy. A dle této objednávky z 30. března měly zvony stát přibližně 29 000 Kč. Po zaplacení první splátky 10000 Kč přišly zvony v polovině září řádně chráněné dřevěným obalem. Nikoho nenapadlo, že by mohly zvony vážit

víc, než bylo sjednáno. Dne 30. září 1923 byly nové zvony slavnostně posvěceny a vytaženy na věž. Farář R. Holub si jich ale neužil, neboť krátce před tím vážně onemocněl a 1. října 1923 zemřel v olomoucké nemocnici ve věku 64 let.

Po obdržení účtu, který došel až po zavěšení zvonů a smrti p. faráře se zjistilo, že zvony stojí o 10 000 Kč více. Kostelní výbor se proti vyšší ceně ohradil a odmítal zaplatit onen rozdíl od sjednané ceny. Teprve z dopisu a dalšího jednání se zástupcem firmy vyšlo najevo, že zesnulý farář s nimi uzavřel v měsíci červnu novou smlouvu (výhodnější pro firmu), dle které byly zvony dodány a účtovány. Kostelní výbor se nakonec rozhodl firmě zaplatit jen oněch 29 000 Kč, a doufal, že rozdíl 10 000 Kč zaplatí nový správce fary z prostředků, které zesnulý zanechal. V odkazu však o dluhu nabyla ani zmínka a nový správce fary jej odmítal uhradit, nezbylo kostelnímu výboru, než požadovanou částku firmě zaplatit.

U příležitosti svěcení zvonů byl posvěcen také pomník padlým ve světové válce postavený na prostranství před kostelem. Obojí svěcení provedl kněz řádu bílých kněží Dr. Žůrek.

O rok později, v červenci 1924 museli farníci poprvé přistoupit k opravě kostela pro padající omítku nad oblouky v kostele a na venkovní straně nad hlavním vchodem v důsledku sedání zdiva.

V listopadu 1925 provedeno osvětlení schodů u bočního vchodu, v lednu 1926 nainstalováno el. osvětlení do zповědnic, na chórovou zeď a v březnu dány el. svíčky na lustry.

Dne 2. dubna 1927 byl dán do malé vížky nový zvon o váze 42 kg, posvěcený v Brně ke cti sv. Václava a sjednaný za faráře Vincenta Palkovského u firmy Ad. Hiller, vdova a syn v Brně, s vyobrazením Božského Srdce Páně a nápisem: „Nejsvětější srdce Ježíšovo, učíš srdce naše podobno Srdci Tvému.“

Nový oltář - V roce 1928 byl starý jednoduchý oltář, sbitý jen z desek, napadených silně červotočem, nahrazen oltářem novým, na který se začaly organizovat sbírky již v roce 1924. Ze starého oltáře zůstali dva andělé ze dřeva, dvě sochy Cyrila a Metoděje a dva mramoroví andělé u svatostánku s knihou, beránkem a září, a je původní i vše, co je z mramoru. Dřevěné části jsou nové. Řezbářské práce provedl Zdeněk Novák z Kutné Hory, pozlacovačské práce Fr. Bittner ze Stařice u Místku, stolařské práce Cibulka ze Vnorov a další řemeslníci.

Odebrání zvonů k válečným účelům - Za německé okupace potkal nové zvony stejný osud, jako staré za I. světové války. Odebrány byly 1. dubna 1942 na příkaz okr. úřadu v Hodoníně strážnickým stavitelem Haškem za pomoci jeho šesti dělníků a odvezeny k válečným účelům čtyři zvony:

- 1) Sv. Alžběta
- 2) Sv. P. Maria
- 3) Sv. Cyril a Metoděj
- 4) Sv. Josef

Ponechán byl jen zvon v sanktusové věži - Sv. Václav, který byl brzy po tom přenesen na chrámovou věž.

Nové zvony - Náhradou za čtyři odebrané zvony byly pořízeny dva menší nové zvony od fy. Melichera a spol., Brno - Husovice - První Moravská zvonárna dříve R. Maroušek.

Svěcení prvního zvonu se konalo na vnorovské hody 23. listopadu 1947 za účasti světícího biskupa Dr. Stanislava Zelu z Olomouce, který zároveň sloužil pontifikální mši sv. na oslavu vymalovaného kostela.

Druhý zvon nebyl schválen, a proto se musel znovu lít.

I. zvon - *Josef* - o váze 157 kg, ladění - d^2 s nápisem: „Sv. Josefe, oroduj za nás.“ Nákladem farníků vnorovských a liděřovských r. 1947 za faráře P. Josefa Hulvy. Celkový náklad činil za tento zvon 18 332 Kč 90 hal.

II. menší zvon byl dodán a posvěcen v neděli 29. února 1948. Zvon posvětil místní farář P. Josef Hulva. Čistá váha zvonu je 137 kg, ladění - e^2 , s nápisem:

„Sv. Floriane, chraň farnost od ohně.“ Nákladem farníků vnorovských a liděřovských r. 1948 za faráře P. Josefa Hulvy. Ulila fa. Melichera a spol. Brno - Husovice. Náklad na tento zvon činil 15 036 Kč.

Úprava kaple P. Marie v kostele - Současně při malbě kostela byl upraven vchod do boční kaple P. Marie pod chorou, kde bývá Boží hrob a jesličky. Obyčejné dveře byly odstraněny a nahrazeny otevřeným obloukem, čímž se umožnil pohled do kaple. Odstraněn byl i starý oltář s baldachýnem a upraven nový se sochou P. Marie Hostýnské, která dříve byla nad hlavním oltářem pod klenbou. Místo této sochy tam dán Bůh Otec, který dříve byl na průčelí chory.

Oprava omítky kostela - V roce 1960 provedl stavební podnik OSP Veselí n. Mor. opravu celého kostela v ceně 71 773 Kč. Současně byl proveden i nátěr celé věže a opraveny ciferníky. Opětovné natření věže bylo provedeno v roce 1970.

Oprava celého kostela a fary - Pro zchátralý stav omítky muselo být v roce 1972 přikročeno ke generální opravě vnějšku kostela. Stará omítka se započala odloukat až na cihly 28. února a 4. dubna zedníci z Letovic započali nahrazovat novou omítku. Při tom obnovena všude původní secesní struktura omítek. Barva omítky kromě bílých pásů zvolena přírodně šedá. (Dříve tón okrově žlutá) Při opravě natřeny žlaby a svody ze střech, na věži dána nová římsa z měděného plechu a nová okna ve věži u zvonů (okenice se žaluziemi) - nové dveře na věž, nově natřeny ciferníky hodin, a aby v zimě kostel nevymrzal, dány zvenčí před barevná okna ještě druhá okna v železných rámech a odstraněny z oken sítě, které hyzdily vzhled kostela. Také bylo v kostele nainstalováno el. topení s akumulací kamny na noční proud.

S dokončením opravy kostela 23. června byla zahájena oprava omítky na farní budově a dokončena 24.8. 1972 včetně nátěrů oken. Aby ještě více vynikla krása kostela, byly následujícího roku skáceny dvě smuteční vrby a kaštan před farou.

Vymalování kostela - V roce 1976 bylo pořízeno nové elektrické osvětlení a kostel vymalován až po strop a římsy ozlaceny.

Nové elektrické hodiny a oprava věžní vazby - V roce 1980 se upravovalo lešení pro instalaci el. věžních hodin a vrtány otvory pro upevnění nového ciferníku. V následujícím roce opravena věžní vazba a zakoupeny elektrické světelné hodiny za 71 260 Kč.

Praskání zdiva obloukové klenby kostela - V roce 1991 způsobilo zdejšímu duchovnímu správci P. M. Reifovi starosti praskání zdiva v celé délce oblouku klenby nad oltářní částí a v okenním oblouku. Hrozilo nebezpečí, že pádem omítky z 12 m může dojít k vážným úrazům. Dne 2. prosince 1991 bylo v této části kostela postaveno trubkové lešení a hluboké praskliny, do kterých se lehce vsunula celá dlaň a místy i zařatá pěst, opravil Stanislav Pavka. Po krátkém čase se praskliny objevily znovu. Přizvaní odborníci z fakultní zkušebny Vysokého učení technického v Brně nainstalovali v kostele 40 měrných bodů ke snímání pohybů stavby. Podle výsledků těchto měření, vyhodnocovaných každé dva měsíce, došlo k pohybu stavby asi o 1 mm za rok a vzhledem k velikosti prasklin ve vrcholové části na straně fary došlo zde k posunu o

60 mm za blíže neurčenou dobu, což by mohlo odpovídat i době 60 let.

Kromě toho byly provedeny dva kontrolní vrty do hloubky 15 m a sonda odkopem na zjištění stavu základů. Přihlédnuto bylo také k odborné zprávě Dr. K. Urbana, který po sesuvu půdy v cihelně p. Hložánka v roce 1939 provedl několik vrtů a sestrojil geologický profil jihovýchodního břehu, v jehož prostoru se nacházela cihelna. Na základě těchto poznatků byly navrženy tři způsoby zajištění posuvu stavby způsobeného špatným geologickým podložím, na kterém kostel stojí. Vybrán byl způsob navržený projektantem, kterého doporučil ing. Jos. Rybka, rodák z Lidéřovic.

V dubnu 1995 byly zahájeny práce, které v první fázi spočívaly ve zpevnění obvodu kostela ve střešní části pomocí předpjatých lan, ocelových oblouků a betonového věnce kolem celého obvodu zdiva, ve kterém tato lana byla zakotvena. Pod celým kostelem z bočních stran byla vyvrtána přes základy vrtacím strojem řada děr, do kterých byly vsunuty chráničky (PVC), jimiž byla protažena lana. Po celém obvodu základu stavby upevněna ocelová armatura, zalitá betonem vytvořila se stávajícími základy jeden pevný celek. Proti pohybům do stran stavbu stabilizovala ocelová lana, předpjatá na přesně určenou sílu a následně zalitá v celé délce řídkou betonovou směsí. Součástí nového základu se stal i energokanál pro kabeláž el. vedení a pro odvětrání zdiva. Všechny práce provedla firma Georing Jihlava do konce listopadu a náklady tohoto díla přesáhly tři miliony korun. Současně se zmiňovanou stavbou byla vybudována kolem celého kostela dešťová kanalizace, kterou provedli zaměstnanci Správy majetku obce Vnorov. Ti se také podíleli na stavbě nových WC u kostela započatých v říjnu 1998 a dokončených na jaře 1999. Úhledná stavba, která svým vzhledem nijak nenarušila okolí, byla postavena na místě starých, zcela nevyhovujících záchodků.

Vnorovský kostel

Dějiny benefícia a farních budov

Fara se při kostele vnorovském nacházela již r. 1378. Obživu měl farář z místních důchodů, hlavně z farních pozemků a dávek farníků - desátků a asi z jakési štoly. Po zániku duchovní správy ve Vnorovech se tyto dávky odváděly veselskému faráři. Pozemků k faře bylo asi 30 měřic (asi 6 ha).

Veselský farář P. František Kirschner o tom píše ve veselské Matrice r. 1691: „Ve Vnorovech má farář pole, které tvoří dohromady asi 1 lán . Ve skutečnosti ho není možné klasifikovat jako venkovský lán, a ani nesouhlasí s přísným středním lánem. Toto pole má 4 části. Všechny jsou v trati poddanské a lidově se nazývají krajina (okrajové pole). A to je příčinou, že jim velmi škodí dobytek. První je bezprostředně pod vnorovským kostelem a má

asi (x) mír. Druhé je vedle cesty, která vede z Blatnice do Strážnice, asi 12 mír. Třetí část je vedle stezky, která vede z Liděřovic do Strážnice a má asi 7 mír. Čtvrtá je na pomezí katastru vnorovského a žeravského asi 3 míry. Toto pole nemůže být farářem obděláváno, ale může být komukoliv pronajímáno, a to v den na venkově obvyklý (o venkovských kalendách - kalenda = první den v měsíci).

U vnorovského kostela je jedna ovocná zahrada asi 2 míry, ale protože farníci ji stále odmítají, farář z ní nemá nikdy nic, někdy pár padanek. Vedle této zahrady je ještě zahrada a to „Zelničky“, kterou farář rovněž neobdělává, ale pronajímá. V trati blízko Moravy, nazývané Spinek, je malá louka, schopná ohromně uživit asi jedno spřežení.

A, i když byl pozemek dosti značný, ale užitek pro faráře byl nepatrný, dal jej 2. července 1807 celý ve veřejné dražbě prodat.

Toho roku 1691 farář František Kirchner udává, že mu ve Vnorovech dával i z celého lánu 2 kopy pšenice a 2 kopy ovsa, z půllánu 1 kopy pšenice a 1 kopy ovsa. V Liděřovicích ze $\frac{1}{4}$ lánu 1 kopy luštěnin a 1 kopy ovsa. Kromě toho ze všech domů ve Vnorovech i v Liděřovicích po 1 kuřeti. Celkem tedy veselský farář od všech farníků dostal 203 kop pšenice, 196 kop ovsa a 29 kop luštěnin.

Přesto si naříká: „V proudu toho roku se objevilo tolik opuštěných, neobdělaných polí a nevím, jak to dopadne v budoucnu, bude-li to tak soustavně pokračovat, nicméně přece však tyto čtyři držby (míněny 4 části pole) vytváří snad jedno dobré. Jestliže všichni, mimo několik málo, dodávají faráři posavadní obilí a luštěniny, nejednají podle mravů své vlasti, ale bolestně a navíc ještě nikdy úplně všichni nepřinesli svému faráři opatrně navážený desátek. Z obce Liděřovic, kdo chce, plní a kdo nechce, oddaluje. Toho mohu vyznati (potvrditi) svou kněžskou vírou.

R. 1770 dávaly Vnorovy svému faráři ve Veselí tento desátek:

21 usedlíků po 2 kopách pšenice a po 2 kopách ovsa a po 1 kuřeti

35 čtvrtníků po 1 kopě pšenice a po 1 kopě ovsa a po 1 kuřeti

28 zahradníků jen po 1 kuřeti

12 rybářů po $\frac{1}{4}$ kopě pšenice nebo 3 kopách raků

Z Liděřovic 32 čtvrtníků po 1 kopě luštěnin, 1 kopě ovsa a 1 kuřeti,

5 zahradníků jen po 1 kuřeti

Farář přenechával z dobré vůle a na odvolání lokálovi (také rektorovi) pole Zelničky.

Dne 19. března 1924 byl při bourání domu č. 275 ve Vnorovech nad dřevěným stropem, na němž byla nasypana hlína, kromě několika mincí nalezen i lístek tohoto znění:

1840 Znorovy Nro. 42

Konečný Jura

odevzdal farského Desátku

1 kopy ovsa

farář Weselský

I po osamostatnění duchovní správy zůstaly pozemky, desátky a jiná práva patřící k staré faře veselskému faráři. Počátkem a přípravou k samostatnosti bylo zřízení lokála, podřízeného také veselskému faráři.

Tehdy, již v roce 1731, vystavěli vnorovští farníci s pomocí hraběte Chorinského nákladem asi 600 zl. starou faru, vlastně prozatím jen „lokálnu“, a to na místě, kde vnorovská fara původně stála, a o které matrika veselská praví, že roku 1673 tato lokální jednopatrová budova vystavěna byla. Po roku 1805 opravena, o něco rozšířena a nakonec v roce 1911 zbourána pro nevyhovující stav.

V roce 1912 na témže místě byla postavena nová fara nákladem 35000 K. Plány zhotovil rovněž ing. Vladimír Fischer z Brna. Faru stavěl stavitel Stanislav Kučera z Hodonína (firma „Holán a Kučera“).

Vnorovská fara

Hřbitov

Hřbitov býval od pradávna kolem kostela. V roce 1831, kdy v kraji řádila cholera, a kdy na ni ve Vnorovech zemřelo 16 osob, v Liděřovicích 8 osob, byl na liděřovském pozemku na „Jazvinách“ zřízen morový hřbitov pro dobu velké cholery, která měla na svědomí mnoho životů i v dalších letech:

Na cholera zemřelo:

	1 836	1 850	1 851	1 866
Vnorovy	18	72	87	69
Liděřovice	11	?	26	15

Když se v roce 1908 boural starý kostel, naráželi dělníci při kopání základů na pozůstatek starého hřbitova, kde místy bylo nalezeno velké množství kostí, koncentrované na jednom místě, proložené vrstvami vápna, svědčící o hromadném pochovávání v dřívějších dobách (cholera, mor, válečné události ?). Několik vozů kostí bylo odvezeno na nový hřbitov na „Jazviny“, kde se hřbitov nachází dodnes.

Poloha nouzového hřbitova na Jazvinách na rozhraní Vnorov a Liděřovic byla vyhovující pro obě obce, a tak tento hřbitov byl roku 1852 řádně posvěcen a starý kolem kostela zrušen. Hřbitov, dnes rozdělující Vnorovy na dvě části, byl majetkem obce Liděřovic, dispoziční právo však vykonával volně farář. Zpočátku tam občané své příbuzné jen neradi pochovávali.

První zde byla pochována 18.8. 1851 Marie Tomečková. Když ji tam nesli, její matka prý hlasitě bědovala: „Už ťa tam nesů na ty pustatiny, má Mařenko - dobrá.“

Roku 1875 byl na hřbitově postavený kamenný kříž, který nahradil kříž dřevěný. O rok později v roce 1876 bylo vystavěno průčelí hřbitova, zeď s krásnou vysokou klenutou branou uprostřed. Když se v říjnu 1936 přední část hřbitova opravovala, byla tato brána pro chátrající stav stržena a přitom byla nalezena v jejím zdivu zakládací listina stavby z 5.5. 1876. Ta byla znovu uložena v jejím zdivu, doplněna o písemné dodatky radními obou obcí o správě obce, družstevních a politických spolicích apod. Klenutou bránu nahradily dva masivní nízké pilíře.

Zarazičtí občané zde přestali pohřbívat své zemřelé v roce 1909, kdy byly Zarazice přiřazeny do Veselí. Dne 24. srpna 1956 byla z nařízení Okresního úřadu ve Veselí předána správa hřbitova, kterou doposud vedl farní úřad, do správy Místního národního výboru ve Vnorovech.

Hřbitov se již několik desítek let nacházel ve velmi špatném stavu. Jednak nestačil rozlohou, rozšíření do stran nebylo pro zástavbu možné a hned za zadní hřbitovní zdí se nacházel prudký sráz do bývalého hliníku, který začal sloužit jako skládka TKO. Hroby na hřbitově byly nalepené těsně na sebe v nerovných řádcích, na mnoha místech zcela bez uliček. Nedostatek místa způsoboval těžkosti zejména hrobníkům s vyhazováním a ukládáním zeminy. Okresní hygienik dokonce v polovině sedmdesátých let vydal zákaz pohřbívání. Ten však nebyl dodržován a pohřbívalo se dál. Začalo se uvažovat o vhodném místě ke stavbě nového hřbitova. Jedním z navrhovaných míst byla trať „Lešná“, dále na Horních dílech nebo prodloužením hřbitova směrem dozadu na Jazviny.

V roce 1981 byla zbudována nová obvodová zeď, a to ze tří stran, a nová prostorná márnice.

Teprve po uzavření skládky TKO v hliníku za hřbitovem došlo v roce 1997 k zahájení stavby rozšíření hřbitova. Podle plánu má být rozšířen o 50 m v šířce stávajícího v ceně asi 600 tisíc korun. První polovina plánovaného rozšíření hřbitova byla slavnostně vysvěcena 2. listopadu 1998. Prvním pochovaným občanem byl ing. Josef Studnička z Liděřovic č. 231.

Hrobníci

Dlouhá léta byl hrobníkem stařeček Kuryviálů z Dolní uličky, zvaný hrobař. Po jeho smrti se staly hrobníky Jan Vítek a Josef Fojtík. Pomocníkem byl zedník František Šimšík. Dalšími hrobníky byli František Trojek s Martinem Sukupem (Makarýk) a po nich Rudolf Uhlík, který pro svůj věk k 30.6. 1995 tuto práci ukončil a přenechal mladším. Od 1.7. 1995 tuto živnost provozuje Jiří Pavka ze Zarazic.